

Odborniki avtne unije pozvani pred sodišče

Korporacija General Motors zahteva injunkcijo, da s tem izsili izpraznitev svojih tovarn, v katerih sede delavci že mesec dni. Avtni magnati hočejo, da sodnik odloči, če je sedeča stavka postavna ali ni. Masni protesti delavstva proti arogantni družbi

Detroit, Mich., 1. febr. — Danes bo padla odločitev, ali je sedeča stavka v tovarnah korporacije General Motors legalna ali ne. Ta je glavno orodje uni- je združenih avtnih delavcev v sedanjem konfliktu s korporacijo.

Okrožni sodnik Paul V. Gado- la je pozval Homerja Martina, predsednika avtne unije in 29 drugih delavskih voditeljev, naj nastopijo na sodišču in pojasni- jo vzrok, zakaj ne bi on smel iz- dati injunkcije proti stavkar- jem, ki so okupirali tovarne avtne korporacije 30. decembra. Korporacija se je obrnila na te- ga sodnika, naj izda injunkcijo ter tako izsili evakuacijo tovarn, katere so avtni delavci okupira- li po izbruhu stavke. Korporaci- ja trdi, da stavkarji niso več v njeni službi.

Ako bo sodnik izdal injunkci- jo, bodo stavkarji obtoženi za- lčenja sodišča. Okrajni šerif Thomas Wolcott je že naznanil, da bo s silo pognal stavkarje iz tovarn, če bo sodnik Gadola od- redil to akcijo.

Korporacija naglaša v svoji peticiji, da so člani avtne uni- je povzročili zatvoritev tovarn, katere so okupirali in tako usta- vili produkcijo avtomobilov, ka- terih vrednost znaša \$45,000- 000 na leto. Dalje trdi, da so druge avtne kompanije osvojile njena tržišča po izbruhu sede- ce stavke.

Korporacija General Motors je zavzela stališče, da se ne bo pogajala z avtno unijo, dokler se stavkarji ne umaknejo iz to- varn, katere so okupirali. Sede- ča stavka je ustavila obrat v drugih tovarnah te korporacije in v tem konfliktu je zdaj pri- zadetih okrog 150,000 delavcev.

Flint, Mich., 1. febr.—Avtna unija je pozvala svoje člane in simpatizirajoče, naj se zberejo pred poslopjem okrožnega sodi- šča in protestirajo proti korpo- raciji General Motors, ki se je obrnila na sodnika Gadola, naj izda injunkcijo proti stavkar- jem, ki so okupirali njene tovar- ne v Flintu.

Rekrutiranje voja- jakov v Nemčiji za špansko vladu!

Berlin, 1. febr.—Zadnje dni se je prvič izvedelo, da se v na- cijski Nemčiji vrši tajna kam- panja za rekrutiranje pristo- vojcev za špansko levičarsko vladu. Nacijsko sodišče je za- dnji teden obsodilo na leto dni zapora nekega delavca, ki je bil označen za "bivšega komuni- sta", ker je nabiral rekrute. Ko- likor je znano, je dobil samo ene- ga rekruta in tudi ta je dobil šest mesecev zapora. Oba sta bila aretirana v Kehl. To je dokaz, da Nemčija strogo skrbi, da ne bo vmešavanja z njene strani v španski vojni na strani španske vlade. . . . Kar se tiče vmešavanja na strani fašistov v Španiji, je pa druga stvar. Za to ni treba v Nemčiji nobene kampanje!

Sedeča stavka v dvema papirnicama v Jolietu

Joliet, Ill., 1. febr. — Sedeča stavka je zaprla dve papirnici v Jolietu. Ena je last Star-Pear- less Co. in druga United Wall- paper Factories. Delavci zahte- vajo priznanje uni-je.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu
Chicago.—Zadnje dni je umr- la na naslovu 519 Aldine ave. Josephine Slanšek, rojena Ko- stek, vdova, stara okrog 30 let. Rojena je bila v Nemčiji. Nje- no truplo je bilo poslano v Au- burn, Ill., kjer že štiri leta počiva njen mož. Zapuščata tri majh- ne hčerke.

Tri težke operacije
Shirkville, Ind.—Frances Mahnič se je te dni vrnila iz bol- nišnice, v kateri je morala pre- stati tri težke operacije. Pri pr- vi operaciji so ji zdravniki po- motoma prerezali mehur in po- tem so kar z dvema ooperacija- ma popravljali pomoto! Zeleti je, da uboga žena čim prej okreva. Njen mož, Frank Mahnič, je bil ob zadnji konvenciji SNPJ de- legat šestih društev.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Te dni je po krat- ki bolezni umrl Karl Rotter, star 61 let in rojen v Goricih pri Kra- nju. V Ameriki je bil 35 let in tu zapuščata žena, hčer in brata. Bil je član društva 158 SNPJ.—Pri koliziji med avtom in avto- trukom je bil zadnje dni težko po- bit 60-letni Peter Perušek. Zlomilo mu je več reber in tudi drugače je poškodovan. Odpe- ljali so ga v bolnišnico.

K smrti v New Yorku
New York.—Pokojna Roza Svetlin, katere smrti smo po- ročali včeraj, je bila neomolena, stara 44 let in doma iz Čemše- nika pri Domžalah. Bila je slami- nikarica. V starem kraju zapu- šča 90-letnega očeta in dve se- stri.

Pomota v poročilu
St. Marys, Pa.—Dne 20. jan. je bilo poročano v Prosveti, da se Mary Rolih, članica društva 581 SNPJ in rojakinja Johana Troha nahajata v bolnišnici. To je pomota. Obe sta v domači zdravniški oskrbi.

Malo upanja na razorožitev Evrope

Stališče Hitler je v
Nemčije razburja
Francijo

Chateauroux, Francija, 1. feb. Ivon Delbos, francoski zunanji minister, je izjavil, da je stali- šče Nemčije glavna zapreka razorožitvi Evrope, toda Fran- cija se bo kljub temu še nadalje trudila, da odvrne vojno. Del- bos je omenil Hitlerjevo dekla- racijo ob otvoritvi nacijskega parlamenta, v kateri je diktator poudaril, da je Nemčija priprav- ljena sodelovati z drugimi drža- vami pri reševanju svetovnih problemov.

"Nedvomno je Hitler obrnil nov list, ko se je izrekel za so- delovanje z drugimi državami v bodočnosti, toda tako sodelova- nje predvideva pogajanja in do- govore, ki pa so nemogoča, če bo on edini odločeval, kaj naj stori Nemčija," je rekel Delbos.

(Hitler je v svojem govoru de- jal, da bo Nemčija kooperala z drugimi državami, zaeno pa je opazil sovjetsko Rusijo. Ta na- pad je bil očiten dokaz, da Hit- ler odklanja sodelovanje s So- vjetsko unijo.)

Delbos je dejal, da sovjetska Rusija ne sme biti izključena iz "mednarodne občine." Dalje je rekel, "da ohranitev miru zavisi od splošnih pravil, katere morajo vse države upoštevati."

Militaristi prihajajo v japonsko vladu

Počasno reševanje vlad-
ne krize

Tokio, 1. febr. — General Senjuro Hajaši, kateremu je mi- kado poveril sestavo nove vlade, se je lotil svoje naloge potem, ko so dobili militaristi nekatere koncesije. Doslej je izbral štiri ministre, med temi ministra ar- made in mornarice. Druge po- zicije bodo dobili civilisti. Hajaši upa, da se mu bo sestava vlade posrečila in da bo danes predlo- žil imena vseh članov kabineta mikadu v odobritev.

Pozicijo vojnega ministra je dobil general Kotaro Nakamura. On je eden izmed "velike trojice", ki predstavlja militaristično kli- ko, katere je zadnji petek pre- prečila sestavo vlade in prisilila generala Ugakija, kateremu je mikado poveril sestavo vlade po izbruhu konflikta med politični- mi strankami in militaristi. Na resignacijo. Druga člana "velike trojice" sta generala Jošijiro U- mezumi in Juzo Nišio.

Podadmiral Mitsumasa Yonaj je sprejel pozicijo mornariškega ministra, Tojotaro Juki, gover- ner Industrijske banke, pozicijo finančnega ministra, Kakiči Ka- warada pa pozicijo ministra no- tranjih zadev. Slednji je bil pod- minister notranjih zadev v ka- binetu premijera Inukaija.

Vladna kriza se je pričela 23. januarja, ko so voditelji politič- nih strank v parlamentu obdolži- li premijera Kokiya Hiroto zveze z militaristi, ki vodijo gibanje, da Japonska dobi fašistični re- žim.

Nove ofenzive špan- skih miličnikov

Osem tisoč Jugoslova-
nov, Čehov in Polja-
kov v Španiji

Madrid, 1. febr. — Čete špan- ske ljudske vlade so danes v ofenzivi v baskijskih provincah na severu Španije in v južni pro- vinci Jaen. Milica je potolkla fa- šiste v okolici San Pedra in u- plenila večjo zalogo municije in zdravilskih potrebščin. Vladna artiljerija je včeraj uničila fa- šistične utrdbe v bližini Bilboa, dočim se kolone miličnikov na jugu Španije bližajo Granadi.— Položaj na madridski fronti je zadnja dva dneva neizpreme- njen. Vsi protinapadi fašistov na nove postojanke brambovcev so bili odbiti.

London, 1. febr. — Na podla- gi poročil angleških opazovalcev je danes 60,000 tujcev udelež- nih v španski civilni vojni na obeh straneh in to štejevo je pri- bližno enako razdeljeno na ar- mado generala Franca in arma- do vlade ljudske fronte. V Fran- covi fašistični armadi je 17,000 Italijanov, 12,000 Nemcev in 1000 Ircev ter drugih iz mnogih dežel. V španski milici na strani vlade je pa 10,000 Francozov, 5000 Nemcev, 5000 Italijanov, 2000 Rusov in 8000 Jugoslova- nov, Čehov, Poljakov, Belgijcev in drugih.

Fašistični Italijani in Nem- ci v Francovi armadi so izklju- čno vojaki, dočim so tuji pristo- vojci na strani vlade — izvzem- ši Rusov, ki so izključno častniki in vojaški strokovnjaki — v veli- ki večini civilisti, ki niso vojaško izveščani.

Hitler prepovedal No- blovo nagrado Nemcem

Berlin, 1. febr. — Hitlerjeva vlada je prepovedala državljano- mu Nemčije jemati Nobelovo nagrado v bodoče. Namesto te- ga bo Hitler določil vsako leto tri nacijske nagrade za litera- turo in znanost po 100,000 mark (\$40,000).

STAVKA AVTNIH DELAVCEV V AT- LANTI POPOLNA

Avtnim delavcem se
pridružili tudi urad-
niški uslužbenci

TOVARNA DOCELA
OBKOLJENA

Atlanta, Ga. — (FP) — Avt- na unija št. 34, katero tvorijo tukajšnji delavci General Motors, lahko s ponosom reče, da je ni tovarne, ki bi bila bolj efektivno zaprta v tekoči stav- ki kakor je tukajšnja. Unija je potegnila v stavko tudi vse u- radniške uslužbence, 125 po šte- vilu. V tovarni ni drugega ka- kor delovodje.

Tudi v vsej Atlantici ni bolj ži- vahnega prostora kakor urad avtne unije. Vedno je natrpan s stavkarji obeh spolov. Entu- ziazem za unijo in veselo razpo- loženje seva z vseh. Dekleta pro- dajajo vstopnice za unijaki ples. Vrvjenja in aktivnosti nič kol- ko. V zadnji sobi urada je stav- karška kuhinja.

Ta unija je skrajna postojan- ka unije United Automobile Workers na jugu. Sploh se je tu- kaj pričela revolta proti Gene- ralu Motors. Prva spontana stav- ka je izbruhnila 18. novembra, ko je družba odlovala pet delav- cev radi nošenja unijskih zna- kov. Radi unijaki aktivnosti je bilo prej odslovljenih 25 delav- cev. Njih glavne zahteve so pri- znanje uni-je, odprava akordne- ga dela, starostne pravice, vrni- tev na delo vseh brez diskrimi- nacije, kontroliranje prisiljav- tva in letne plače.

Radi spektakularnih dogod- kov v Flintu in Detroitu širša javnost dosti ne sliši o tukaj- šnji stavki. Dasi je potlačena v ozadje, so tukajšnji stavkarji lahko ponosni na svoj organiza- cijski rekord. Čeprav jim je bi- la organizacija do nedavna špan- ska vas, so tovarno organizirali skoraj stooletotno. Od 1300 de- lavcev je 1135 dobrostojećih čla- nov uni-je. Stavko vodijo vzor- no in jih obdučujejo vsi simpa- tičarji. Centralna unija kooperi- ra z njimi 100%.

Okrog tovarne so se utaborili kakor armada. Postavili so de- vet velikih šotorov, v katerih je prostora za 250 piketov v vsa- kem. V njih so stoli, mize in gorke peči. Piketi, ki so bili pred prazno tovarno reducirani na 150, se v šotorih razgovarja- jo, igrajo karte in čitajo. Stav- kovna služba traja 24 ur na dan in jo vodi 18 kapitanov.

"Pripravljeni smo na vso zi- mo, če bo potrebno," vam pove- do.

Progressivni odvetniki so se organizirali

New York, 1. febr. — Zadnje dni se je tu vršila konferenca progresivnih in radikalnih od- vetnikov, ki so formalno usta- novili National Lawyer's Guild, novo odvetniško organizacijo, ki ne bo imela nič skupnega z American Bar Association ali odvet- niško zbornico. Frank P. Walsh, znameniti newyorški odvetnik, je začasni predsednik nove od- vetniške uni-je. Konference se je udeležilo več odličnih progresiv- cev kot guverner La Follette iz Wisconsin, senator Bone iz Washingtona, federalni sodnik Holly iz Chicaga itd.

Mussolini sklenil trgo- vski pakt s Francom

Rim, 1. febr. — Mussolinije- va vlada je v soboto podpisala trgovinsko pogodbo z režimom generala Francisca Franca v Španiji. V pogodbi ni omenje- no trgovanje z orožjem in stre- livom . . .

Zakaj je Stalin pri- zanesel Radeku?

Trinajstotica ustreljena
v Moskvi

Moskva, 1. febr. — Prezidij centralnega eksekutivnega od- bora je včeraj zavrnil prošnjo trinajstotice v smrt obsojenih boljševikov za pomiloščenje od smrtne kazni. Vrhovni tožitelj Višinskij je včeraj popoldne o- sebnio naznanil obsojencem sklep odbora in jih pozval, naj se pri- pravijo na smrt. Obsojenci ima- jo biti ustreljeni v teku 48 ur po obsodbi.

(Nepotrjena vest iz Varšave se glasi, da so bili obsojenci si- kloti ustreljeni na dvorišču tje- nišnice Ljubijanke v Moskvi.)

Pravda poroča, da so bile več- raj demonstracije delavcev in kmetov po vsej Rusiji v prid sovjetski vladi in proti trocki- jevcem. Iz tega Pravda sklepa, da je "ljubdatvo Sovjetske uni- je v splošnem potrdilo obsodbo iz- dajalcev".

London, 1. febr. — London- ski Express je prejel poročilo iz Moskve preko Varšave, da je ljubdatvo Rusije v splošnem pre- pričano o krivdi obtoženih biv- ših boljševiških voditeljev. Trocki- jevih pristašev, ampak mno- go ljudi ne more razumeti, za- kaj je sodišče priznalo s smrti- no kaznijo "glavnemu krivicu" Radeku in trem drugim.

V splošnem špekulirajo, da je Stalin ohranil Radeku in ostali trockijevski življenje zato, da jih po- rabl kot glavne priče proti nji- hovim bivšim sodrugom pri pri- hodnjem procesu trockijevcev. Drugo in zelo tajno pojasnilo pa je, da je Radek pred nekaj tedni pisмено informiral Stalina, da je svoje somišljenike v inosem- stvu obvestil o njegovih (Stali- novih) lumparijah in svoje in- formacije je podprl s dokumenti s pripombo, da vse dokumente objavijo, če bo on ustreljen.

V Londonu mlijo, da se je Stalin zbal protivnega javnega mnenja v inozemstvu, posebno v Franciji, zato je popustil in ni dal vseh obtožencev ustreliti.

Delavski delež v pro- dukciji vedno manjši

Washington. — Kako se bo delež prikopala na pot "stalne prosperitete" in izločila "hrbe in doline" v industrijskem živ- ljenju, kar čisto naglašal pre- sednik Roosevelt, je uganka vseh ugank. Iz študija vladnega Sveta za industrijski napredek je razvidno, da se delavski delež v produkciji kljub stalnemu na- raščanju produktivnosti nika- mor ne gane, oziroma je za šest odstotkov manjši kakor je bil leta 1919 in 5.5% manjši ko- 1914. Delavski delež od produk- cije je leta 1914 znašal 41.9% od skupne vrednosti (value ad- ded by manufacture), leta 1919 42.2%, 1929 36.4%, 1933 36.2 odst., 1935 36.4%. Svet za indu- strijski napredek zaključuje, da je povečanje delavskega deleža in torej kupne sile kardinalna potreba za preprečenje nove krize.

Preiskava nacijskih aktivnosti v Ameriki

Washington, D. C. — "Nemski konzuli in špioni mobilizirajo svoje rojake v tej deželi," je rekel kongresnik Samuel Dick- stein, demokrat iz New Yorka, ko je predložil v nižji kongresni zbornici resolucijo, naj federal- na vlada preišče aktivnosti Hi- tlerjevih agentov v tej deželi. Dickstein je dalje rekel, da na- cijski agentje imajo v Michiga- nu, New Yorku, Pennsylvaniji in Illinoisu armado 20,000 mož, ki nosijo nemške uniforme in se u- rijajo v streljanju. Ti bodo odšli v Nemčijo, če se bo Hitler zaple- tel v vojno s Sovjetsko unijo ali katero drugo državo.

(Dolje na 3. strani.)

NEGOVANJE 'IN- DUSTRIJSKE SLOGE' SE IZPLAČA

Vohunska agencija "za-
služila" \$1,750,000
v 4 letih

A V T N I MAGNATI
DOBRI KLIENTI

Washington. — (FP) — Ena industrija, ki v prešlih letih ni občutila krize, je vohunska in stavkolomska. Gojenje "prijatelstva in industrijske harmo- nije" se je v prešlih letih poseb- no izplačalo notorični Corpora- tions Auxiliary, stavkolomski agenciji, ki je od 1. januarja 1933 do 1. novembra 1936 "za- služila" \$1,750,019, kakor je razvidno iz evidence, katero je izbral La Follette senatni od- sek za preiskavo kršenja civilnih svobodščin.

Corporations Auxiliary je ena največjih in najbolj notoričnih vohunskih in stavkolomskih a- gencij v deželi. Specializira in bavi se izključno "z elementi človeške nature", kakor je odse- ku pojasnil njen predsednik James H. Smith, ki prejema \$75,000 letne plače.

Po njegovi izpovedi je Chryse- ler Motor Co. njen najboljši kli- ent. Na drugem mestu je Ge- neral Motors. Prva je zadnja tri leta uposlevala vohune te agen- cije v 23 tovarnah, po številu 61 do 78, druga pa v 13 tovar- nah od 31 do 35 vohunov. Za to "negovanje industrijske harmo- nije" je Chryslerjeva družba pla- čala \$75,000 na leto. Ta račun je plačala v zneskih pod \$20,000, da ji ni bilo treba prijaviti teh izdatkov zvezni borzni komisiji.

Evidence pokazuje, da ta stavkolomska agencija prodaja svojo "industrijsko harmonijo" 499 družbam v 18 industrijah v 19 državah. Poleg prej omenje- nih družb so glavni klientje: Electric Auto-Lite, Kelsey-Hays Wheel Co., Midland Steel, American Medical Spirits Co., Qua- ker Oats, Great Lakes Steel, Wheeling Steel, International Shoe, Crane Co., Kelvinator Co., Mergenthaler Linotype, Fire- stone Tires, Postal Telegraph & Cable Co., RCA, Underwood- Elliot-Fisher in Texas Corp.

Zvezni zakon, ki prepovedu- je transportiranje industrijskih vohunov in stavkolomcev iz ene države v drugo, gojiteljem "in- dustrijske harmonije" očitvno ne dela posebnih preglavic. Igro je le nekoliko spremenil. Name- sto da bi Corporations Auxiliary pošiljala korporacijam vohune in stavkolomce po prejšnjem nači- nu, jih sedaj zalaga z "eksperti", ki trenirajo "domače bla- go" za garjevalstvo.

Iz tega sledi, da bo novi za- kon imel le to posledico, da bo dal podvig novi vrsti "sol", v katerih bodo delodajalci trenira- li špijone na domačem dvorišču, vohunske agencije pa se bodo razvile v nekakšne "profesor- ske" institucije. Kot take bodo naravno dobile tudi ugled. Kon- gres seveda ni imel tega name- na, ko je lani sprejel ta zakon. Vse skupaj je pokazanje, da ga ni plota, katerega bi kapitalisti ne preskočili. Tudi za "poboljšanje" jim ni, čeprav jih k temu Roo- sevelt še bolj priporoča.

Iz predložene evidence je tu- di razvidno, da je velika propor- cija vohunov v unijah, kjer ima- jo nalogo, da se priprinejo do od- govornih pozicij. Avtna unija je prošli teden odkrila dva taka vohuna v organizaciji. Eden je bil tajnik važne krajevne uni- je.

Uradniki podjetniške zveze kovinske industrije so izpoveda- li, da so tej "openšaraki" orga- nizaciji pomagali pri razbija- nju unij tudi trije zvezni de- partamenti — vojni, mornarični

Copyright 1987, The American Tobacco Company

Martin Andersen Nexø

PROKLETSTVO

ROMAN

Prevedel Mirko Javornik

Bilo je namreč prav mogoče, da bodo drugi prišli na misel, da bi s silo preiskali njegovo mošnjo, ko se jih bo pijača malce prijel — na vsak način v takem času, ko bo on sam že davno izginil s pozorišča večera. Prostaštvo ljudi ni poznalo nobene meje, kadar so se napili. Toda krojač Frank ni bil mož, ki bi se dal več kot enkrat navleči. Kaj ga je brigalo, da bo obračal njegovo prazno mošnjo in se norčevali iz njega ter ga izpraševali, kje leži pri svoji zakonski polovici — da je le krono spravil na varno.

S kretinjo, ki je bila zanj nenavadno urna, se je preveril v postelji na kolena in se zakopal prste v žep pri suknjiču. Krone ni bilo in njegovi gobasti prsti so tipali po podlogi v upanju, da se je nocoj kje zataknil.

Glas od okna mu je dal povod, da se je zdrnil in se obrnil. Pri oknu je stala njegova žena, se z zgornjim telesom naslanjala na polico in ga z ujedljivim smehom opazovala:

"Kaj iščeš krono, ljubi Frank? Hvala ti, jo že imam. Kaj je rekel Ole Andersen zaradi suknjiča? Je bil zadovoljen?"

Mojster Frank je zamrmral nekaj, kar bi utegnilo značiti marsikaj in zlezal spet pod odejo.

Zdaj so pa hlače počile! — — —

S čim pod milim Bogom naj gre danes popoldne v mesto? Globoko je zavzdihnil in potegnil odejo prav čisto do nosa; njegov sivo-tolsti obraz je upadel v vseh potezah in spominjal človeka na čemerno prasce.

Kmalu po šestih je vrgla mati Thorvalda iz gnezda in ga poslala k peku, da bi prinesel pecivo za h kavi; seveda z mnogo prijaznimi opominji, naj ga nikar na koncih ne obrizge ali požre vsega dodatka.

Mati je zatrjevala, da dela oboje; sam pa se je skliceval na to, da ima pek miši — na lastne oči jo je nekoč videl — in da marsikomu marsikdaj dodatek kar utrga.

Naj je bilo že kakorkoli — danes je bilo vse v redu in Frank je lahko v postelji sede užival jutranjo kavo, ne da bi ga žena zmerjala zbog tega, ker se ne zavzame zares za fantinovo vzgojo, temveč le gleda, kako pleše paglavec ubogi materi po nosu.

Frank je dobil vsako jutro kavo v postelji; tako je bilo vsa leta, odkar je bil poročen; razen tega je moral priznati, da je žena, kar se tiče prehrane, zdaj zanj skrbela prav tako kot pred štirinajstimi leti.

Le v eni sami stvari ga je omejevala: ni več kupovala zanj žganja.

Frank ni mogel pojmiti, kakšen razlog naj bi jo bil pripravil do te spremembe in tudi ni o tem premišljal; toda dejstvo samo ga je polnilo s tiho žalostjo. In ko je sedel v postelji in srkal kavo, tresoč se in z žaltavim okusom božanske pijanosti od večerj v ustih, je imel vzroka dovolj, da se je spominjal lepih časov, ko je h kavi vedno dobival tudi jutranje šlice.

Kako čudo bi bil storil požirek žganja prav zdaj!

Ah seveda, takrat pač res ni šlo za šlice sem ali tja. Posebno kadar ji je bilo na tem, da bi vzbudila njegov dremajoči ogenj. Zlasti iz prvih let zakona je ohranil marsikak ljub spomin na tako malo izmenjalno trgovino.

Ne, skopo tedaj ni bila. Rada mu je odrinila krono, kadar je hotel iti ven in se malo raztresti, pa ni imel denarja. V začetku mu je celo ponudila obratno glavnico — in nekoč — nekoč, da nekoč... ti ljubi Bog, nekoč, ko sama ni nič imela, je šla k sosedu in si denar izposodila zares, zanj si ga je izposodila, da bi imel malo razvedrila.

Krojaču Franku so stopile solze v oči ob misli na veliko ljubezen onih dni in brez odpora se je udaljal spominom in htel močnejše in močnejše, ko je srečna preteklost v zaporednih potezah drsela mimo njega.

Iz tega nastroja pa ga je rezko odtrgal par

copat, ki so priletele skozi odprto okno k njemu na postelji. Žena jih je zunaj izprašila. To je bilo znamenje, naj vstane.

In podvziral se je, da bi ugodil njenemu pozivu.

Kljub milemu jutru so mu šklepetali zobje v ustih, ko je stal v sobi in oblačil čisto srajco. Tolsto njegovo telo je bilo vse zgnjavljeno in je dajalo modrikast soj, ki se je vlekel v progi poševo čez hrbet ter se spreminjal na zeleno in rumeno. Druge starejše proge in šibko vijčave lise so polagoma prehajale v milo modrino kože.

Gospa Frankova, ki mu je morala pomagati potegniti srajco čez tlinik, je zapazila nabrekla mesta.

"Kaj pa je to? Kaj si se spet pretepal?" je vprašala in pritisnila s prstom na progo. — Krojač Frank se v svojem življenju ni še nikdar tepel.

To je bilo od večerjane palice, prav dobro je vedela. Udarci je moral primerno boleti. Toda pri njem je bilo vse zastoj. In vendar jo je spravljalo v neko zadovoljstvo, da ga je tako dobro zadelo.

Spomnila se je podobnega položaja nekaj let nazaj. Bilo je prvič, ko ga je zares pretepla in ko ji je bojazljivo pokazal sledove tepeža, so se ji vdrlle solze, poljubila mu je ranjeno mesto in ga prosila odpuščanja. Od tega je mnogo dni krasno živel — na njene stroške.

Bilo ji je, da bi se lahko zasmejala, kako brezobzorno oslo je bila tedaj. Zdaj je bilo že zdavnaj konec vsega kesanja in usmiljenja, ki je dišalo po mlečni juhi. Od tega časa ji je priletela iz rok že marsikaka robota zausnija.

Naj so jo zmerjali z obsedenim satanom, kolikor so hoteli, in dražili pastora nanjo, da bi ji pihal na dušo. Lahko so klicali hudiča za pričo, da je ona ostala tista, kot je bila — in tista, kakor so jo sami naredili.

Gospa Frankovi pač ni bilo v brezpozorno zabavo, da je morala igrati rabija; od jese je včasih škripala z zobmi, samo če se je spomnila, kako stroga je bila do moža. Toda če je že moralo tako biti, naj bi tudi kaj koristilo; in v prvi vrsti naj trpi zaradi tega tisti, ki jo je v sramotno stanje pahnil.

Kaj ne stoji pred njo a šklepetajoči koloni in ves posinel! Saj zveni, kot da bi si pri govorjenju žvečil jezik! Dobro je poznala te znake: bil je začetek pijanske blaznosti!

In taka prasiča naj bi se človeku še smilila? Kako dobro žganje bi ga utegnilo ozdraviti; in dobro je videla, kako je moledeval s svojimi pasjimi očmi — a mu bo že katero zaživžgala! Kje so že časi, ko se je človek zatekal k takim domačim zdravilom. — — —

Gospa Frankova je s trdo roko stlačila možu srajco v hlače, ga primerno bušnila v hrbet in mu velela, naj se brž obleče.

8

Ob nedeljah dopoldne je bila gospa Frankova za brivca.

Prvotno je to službo opravljal Frank, ki je kot krojač znal biti seveda tudi lasorez; in oče Frank je bil v škarjah tak mojster, da je dobival podnje celo najplemenitejše mestne glave, tako da se je mestni salonski brivec moral poročiti s staro, polomljeno vdovo, da ne bi od gladi umrl, ker ni hotel popustiti 19 šrov pri glavi.

In čeprav je Frank prav kmalu po poroki že zamenjal delavnico, da so morali ljudje s svojo obleko kam drugam, ni brivskega posla nikdar pustil v nemar. Delo mu je prišlo, ker mu je prinašalo spremembe, in zdelo se mu je silno genljivo, da v nedeljo dopoldne zasluži tisto, kar bo v nedeljo zvečer zapravil. Človeku je dajalo izredno zanesljivo nastop med tovariši, če je vedel, da je vsaj v nedeljo dobro preskrbljen.

(Dalje prihodnjé.)

Klaus Heinrich-T. M.:

Živ pokopan

(Odlomek iz knjige "Konzentrationslager VII", ki je izšla v založbi Malik, v kateri pisec, bivši jetnik koncentracijskega taborišča v Nemčiji, opisuje strahovite prizore v teh taboriščih, ki jim je bil sam priča.)

"Vzemi lopato, mrha, in izkopli tu v zemljo luknjo. Mogoče te bo pogled na svoj lastni grob izpametoval." Izak je otrpnil, a surova Geyerjeva breca mu je dokazala, da se Zimmermann ni šalil. "Tukaj! Začni!" Geyer mu je pokazal ravna tla v kotlini. S palico je površno zarisal pravokotni prostor v velikosti običajnega groba.

"Dva moža od prvega voza sem. Kopolite! Takoj!"

Erich Rieger in Willi Knief, ki ju je Geyer z okretom glave označil, sta prišla. Izak in oba tovariša so začeli kopati jama.

Vlažna in trdo oteptana zemlja je bila zelo odporna. Vendar je troje kopačev že po kratkem času stalo do kolena v jami.

Kmalu so se pogreznili do bokov. Potem do prsi. To se je zdelo Zimmermannu dovolj.

"Ven vi dva!" je zapovedal. Knief in Rieger sta se zavijetela na obrobek in sta se vsa zmešana uvrstila med ostalo moštvo. Izak je oprl na svojo lopato ostal sam v jami. Zimmermann je pogledal svojo žrtve.

"Vlezi se, Izak!" je zapovedal četovodja. Iz njegovega jasnega glasu je zvenela neizprosna volja po ponižanju človeka, po njegovem uničenju.

Izak se je zdrnil in ga preplašen pogledal:

"Da bi se vlekel?" je jecjal.

Ze je Geyer skočil k njemu v jama, pograbil ga je za ramena in ga je potisnil k tlem.

"Vleži se boš, da! Ti pes židovski!"

Izak je pokleknil. Njegove roke so se prosoje dvignile. ("Pod drugačnimi okoliščinami bi se zdelo to teatralično," je pomislil Martin, ki je bil stopil k Tobiju in mu nehoti krčevito stisnil roko. V tem trenutku se obupa na Izakova gesta in zdelo nikomur teatralično.)

"Ne, prosim, ne, ne..."

"Krik silvolasega moža ni vzbudil v SS-areh sočutja, pač pa nestrpnost.

"Se boš končno vlekel!" je zarjugal Geyer in je vrgel htečega moža na vlažna tla v jami. Izak ni več kričal, ko mu je rjavosrajčnik a pestjo potisnil glavo k tlem.

"Sem zdaj, vidva!" je zapovedal Zimmermann.

Počasi sta stopila Knief in Rieger naprej. Geyer je zlezal iz jame. Skupina okrog Goebelja je molče stala gori nad strmino.

"Zagrebite ga!"

To je zapovedal Zimmermann. Oba ujetnika sta držala lopati v rokah in se nista ganila. Stala sta tam, blede, neodločena, kakor da nista razumela. Tedaj je široko in krakajoče zadonel od zgoraj Goebelov glas:

"Ali naj vama pomorem, falot?"

Geyer je vrgel palico od sebe. Z eno mano kretinjo je snel palčko a rame. Cev je nameril proti jetnikoma.

"Tempo!" je siknil skozi zobe.

"Tempo, ali..."

Jetnika sta pogledala drug drugega. Kakor dva avtomata sta naenkrat začela gibati s svojima lopatama. Srebrno leskeča se kovinasta rez lopat se je zagrizla v nasip zemlje, ki je ležal pred njunimi nogami. Prva gruda, prhka, črna in mokra, se je zrušila v jama. Sledila je tretja, četrta, deseta.

Visoko nad barjem je viselo julijasko sonce. Nebo, ki ni bilo na njem nobenega oblaka, je sijalo v blede modrini. Tam zadaj nekje v borovju so peli jetniki. A tam spodaj v jami je ležal otrpel, brez vsakega upanja, štirinštiridesletni "varstveni" jetnik, Izak Bierbaum in je čakal svojega konca.

Prvi lučaji zemlje so ga zadel na noge, na trebuh, odskakovali od sten, razpršili se po njegovem obrazu. V štiriglatem koščku neba se mu je naenkrat zazdelo, da vidi postave dveh ostarelih deklet, ki sklonjeni naprej, s preplašenimi obrzi, gledata k njemu v jama. Saj je vendar njun brat, njun zaščitnik! Ne razumeta, zakaj se jima je moglo kaj takega storiti. In naenkrat zagleda med padajočo zemeljsko gmoto globoko vdrt, tople oči in starikavo, izbrzdano lice svoje matere. Spet se zdi sam sebi čisto majhen, neboljen, varstva potreben, Mati pregiblje ustnice, zapeti mu hoče uspanko. Poteze njenega obraza pa naenkrat otrpejo. Njene oči se razširijo in iz njih sije strah. Vidi, da je Izak odrasel mož, ki se že stara, da je ves pobit, v raztrgani obleki, v laseh se mu drži kurje perje, leži na barju, na dnu črne jame. Vidi, da ga hoče živega zagrebsti. Izaku je, da bi kričal. A o n ne kriči. Upa, da bo izgubil zavest. Vendar ne ve, je-li to zavest, ki ga zapuša... Zdaj se ne bo več upiral. Dovolj je. Grude padajo. To je, kakor da bi se potapljaj. Najprvo dosežejo valovi usta. Potem gredo preko nosu. Končno pokrijejo obraz. Vse...

Zgoraj je nastal prepir. Zemlja več ne pada. Kako strašno prestati, ko je njegov obraz bil že napol pokrit. Zdaj je samo še vprašanje minut. Glasovi mučiteljev tulijo. Slišijo se udarci. Tovariši so se branili, da bi mu zasipali glavo. To je lepo od njih. Sploh so tovariši bili dobri k njemu. Ampak, to zdaj nima več nobenega pomena. Proti oboroženim zverem ne morejo neoboroženi nič opraviti.

Novi udarci, krik in stok. Aha! Spet so začele grude padati. In zdaj se vsipava, kakor hudournik, zemlja od vseh strani, po nogah, po prsih in — po obrazu.

Nehote je začel vleči svoje roke iz močvirske zemlje, ki ga je vedno tesneje obvijala. Osvobodil si je nos in je položil redko mrežo svojih prstov čez zalepljen obraz. Težko je, se mirno predati smrti, tudi če vemo, da je vsak gib obrambe brez smisla. In hoče zdaj umreti. A roke in noge se ne pokoravajo njegovi utrujeni volji. Venomer podrtvajo in krčevito ruvajo sem in tja. Od zgoraj se je razločno videlo, kako se v nakupljeni zemlji nekaj giblje in melje, kakor krt pod kritino.

"Se več zemlje!" je rjul Zimmermann. "Več, več!"

Geyer je sam začel z lopato pomagati in je suval vedno nove gmote barake zemlje preko roba v jama. Doli v jami je kup zemlje vedno bolj mrzlično in intenzivno podrhteval. Potem se je zaslišal slaboten, kašljajoč glas, ni bil krik, samo poskus kričanja, ki je mahoma zamrl. S tem glasom je prenehal v zemlji tudi nemir.

"Dovolj ima," je zarenčal Geyer.

Knief in Rieger sta kakor na povelje spustila lopati in sta se obrnila proč. Gledati do podrhtavanje, pod naraščajočim kupom zemlje, je bilo strašno. Mir in tišina, ki sta temu sledila, sta bila neznosna...

—Po Svobodi.

Uslužbenec: Gospod šef: ko ste bili odsotni, je prišel neki gospod in rekel, da bi vam najrajši vse kosti polomil!

Šef: "In kaj ste mu odgovorili?"

Uslužbenec: "Prav žal mi je, da vas ni!"

St. F.:

Pet minut v prividu bogastva

Spotoma sta se ustavila pred zelo imenitno delikatesno trgovino in si hrepeneče ogledovala, kar je bilo v izložbi.

"Nekaj bi bilo treba kupiti za večerjo," je dejala žena možu.

"Tu hočeš kupiti za večerjo? Tu je vse trikrat dražje ko drugod."

"Le poglej tale liptavski sir, lep je in 10 dkg velja samo 4 din."

"Prosim te, v takšni dragi trgovini bi naju čudno pogledali, če bi hotela kupiti samo liptavski sir."

"Le pojdi z menoj!..."

Pet prodajalcev ju je pozdravilo tako vladno in spoštljivo, da se je možu zdelo, kakor bi sleparil, ko se daje častiti kakor bogataš, a bo večerjal samo liptavski sir. Toda žena ni izgubila samozvesti.

"Imate že zgodnje sadje? Potrebnovala bi košarico češenj."

Prodajalec, ki jima je stregel, je skesan pogledal.

"Zelo mi je žal, gospa, toda ladjice iz Kalifornije niso pristale zaradi velikega viharja."

"Iz Kalifornije? Kalifornijske češnje bi nam itak ne ustrezale, ker jemo v tem letnem času samo japonske... Ampak vsaj jagode imate?"

Obraz prodajalcev ni bil le skesan, temveč obupan.

"Strašno mi je žal, gospa. Toda zaradi slabega vremena so se zakasnille tudi pošiljke iz južne Italije. Lahko pa vam postrežem s prvovrstnim ananasom. Z rdečim vinom ali pa s šampanjcem, je izboren."

"Hvala, od šampanjca dobim zmerom izpuščaj na obrazu."

"Samo s sladkorjem, je tudi zelo okusen."

"Vem, toda mojega moža peče po njem zgaga."

Medtem si je žena dobro ogledovala trgovino, in ko je zanesljivo vedela, da tudi redkvice nimajo, je vprašala s prezirljivim glasom:

"Upam, da imate vsaj redkvice..."

Prodajalec je obupno sklenil roke.

"Gospa ima danes nenavadno smolo. Še redkvice nimamo. Vrtarji pravijo, da so jim sadike zmrzle v rastlinjakih."

Mož je spoznal taktiko svoje žene. Zdaj se je vzravnal tudi on in odsekal razgoročeno:

"Ampak... pojdiva že..."

sploh ne razumem, čemu imate prav za prav odprto prodajalno, ko nimate meseca februarja niti česnje niti jagod!"

Prodajalec bi se bil najrajši v tla vdrl, tako jih je bilo sram. Žena se je obrnila, kakor bi hotela oditi, a nenadno se je sklonila nad kupček liptavskega sira, kakor da ga je šele zdaj opazila.

"In tole... kaj je to?"

"Liptavski sir."

"Čudno... Se nikoli nisem slišala o liptavskem siru. Je to dobro?"

"Namaže se na kruh in je zelo okusno."

"No, pa mi dajte 15 dek."

Čez nekaj minut je odšla iz trgovine, vzvišena kakor kraljica. Na ulici je prišla svojega moža pod pazduho in mu navdušeno zrla v oči.

"Ti, Gojko, tebi se niti ne sanja, kakšna slast je to, če človeku zavidajo pet minut njegovega bogastva."

Mož je malomarno odgovoril: "Ze vidim da bomo od danes naprej vsak dan večerjali liptavski sir."

Zamenjava

Dreta sicer ni vzorec lepote, nasprotno, ljudje trdijo, da je grd kakor smrtni greh, drugače je pa zelo prijazen. Zadnjič je obiskal prijatelja, ki ga že dolgo ni videl. Takoj mu predstavi triletno Mimico, ki ga prestrašeno pogleda.

"No, Mimica," jo izpodbudi mati, "daj stričku ročico!"

Otrok se pa ne zgame.

"Ali se me morda bojiš?" vpraša Dreta.

"Tisto pa že ne," odvrne Mimica; "saj sem ti tudi zadnjič dala v zoološkem vrtu banano."

Komik je srečal na cesti prijatelja, ki ga je vprašal: "No, kako se ti godi?"

"Hvala, bolje ko jutri."

Skupina stavkarjev, ki so okupirali tovarno Brownhill & Kram Hosiery Co. v Philadelphiji, Pa.

Ne bodite sužnji neprebave

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Želodčno zdravilo iskreno priporočano

— Pišite po brezplačen vzorec —
Triner's Bitter Wine Co.
544 S. Wells St., Chicago, Ill.
Send me a free sample.

Name _____
Address _____

Pri vsaki drogeriji

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlane \$6.98 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri ansementu \$1.28 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$6.98	Za Cicero in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 3.90
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnile:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahvaloval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu znšiti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPIKEJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerno; unijsko delo prve vrste

Tištite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telephone Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ostala pojasnila

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladost